

Regimiento de la vida

Hanhagat ha-Hayim = Regimiento de la vida ; Tratado de los sueños

**

[Propisi za upravljanje života ; Traktat o snovima].

Almosnino, Moses ben Baruch. Hanhagat ha-Hayim = Regimiento de la vida ; Tratado de los sueños [= Propisi za upravljanje života ; Traktat o snovima]. Salonica: Josep Jaabez, 1564.

Muamera Smajić

Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine
Sarajevo, Bosna i Hercegovina
muameras@nub.ba

Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine posjeduje vrijednu kolekciju starih i rijetkih knjiga, predstavnicu kulturne historije, kako naših krajeva tako i šire. Jedan takav primjerak jeste i knjiga koju je napisao Moše ben Baruk Almosnino (Moshe ben Baruch Almosnino) davne 1564. godine pod naslovom „Hanhagat ha-Hayim. Regimiento de la vida Tratado de los sueños (Propisi za upravljanje života ; Traktat o snovima)“. Knjiga je izašla u Solunu na Ladinu „(...) dijalekt pretklasičnog španskog jezika koji je do Drugog svjetskog rata bio maternji jezik većine Sefarda nekadašnjeg Otomanskog carstva“. (La Benevolencija). Ovo pismo, prije svega, korišteno je za poslovne knjige i korespondenciju. Prva knjiga na Ladinu izlazi u Istanbulu 1540. godine, prevod Psalmi te Tore 1547. Nekoliko godina kasnije izlazi prvi izvorni rad na ovom jeziku, a to je „Regimiento de la vida“. U knjizi „Kultura španskih Jevreja na jugoslavenskom tlu“, autorica o ovoj jezičkoj pojavi konstatuje da:

„Ladino‘ može se smatrati kao literarni jezik Jevreja na Balkanu do današnjih dana. On je služio više od četiri vijeka kao duhovna spona među Jevrejima iz najudaljenijih središta na Poluostrvu. I dok ovaj jezik, koji od XVI vijeka nije dobijao hrane iz zemlje svog porijekla, predstavlja jedan lingvistički fenomen, u suštini arhaičan i okamenjen, vremenom je on primio elemente pozajmljene iz govora zemalja u koje je bio prenijet. Propadanje književnog jezika samo je posljedica sasvim očevidne dekadencije duhovne kulture sefardskih Jevreja.“ (Vidaković 1990, str. 12).

Almosnino je podijelio svoj rad u tri dijela. Svaki opisuje ponašanja, aktivnosti i stavove svojstvene određenoj fazi pojedinaca u njihovom fizičkom, intelektualnom i duhovnom razvoju i svaki u koleraciji sa onim što Almosnino naziva jedan od tri svijeta ili „vremena duše“. U sadržaju i planu, Regimiento je rabinsko tumačenje Aristotelove „Etike“, koja se

oslanja na druge etičke, medicinske, filozofske i vjerske autoritete, posebno na Avicenin Zakon, biblijska i rabinska pisanja, i Majmonidov¹ „Vodič zbnjenih“.² U knjizi, između ostalog govori se o porijeklu dobra i zla, utjecaju zvijezda, životnoj etici, obrazovanju djece te slobodnoj volji. Ovo djelo doživjelo je još dva izdanja, u Veneciji 1604. i ponovo u Solunu 1729. godine. Inače, smatra se jednim od najraritnijih djela na španskom jeziku.³

“Kao dobar poznavalac starovjekovnih filozofa, Almosnino se majstorski služio njihovom dijalektikom u raspravljanju religiozno-metafizičkih i moralno-etičkih problema. Još veći interes pobuđuje njegov jezik. Nigdje ni traga barbarizmu. Po visini i otmjenosti stila, po bogatstvu izraza i nijansiranju pojmova djelo se može uporediti s najboljim spomenicima filozofsko-naučne proze u Španiji te dobi”. (Vidaković 1990, str. 11).

Moše ben Baruk Almosnino rođen je oko 1518 u Solunu. Predstavlja prvu generaciju Sefarda u Otomanskom carstvu. Bio je rabin, poznati propovjednik i učenjak i jedan od predvodnika solunske zajednice. „Almosnino je dobro vladao latinskim i turskim jezikom, a vjerovatno čak i grčkim i bio je upoznat sa velikim brojem skolastičkih djela.“ (Tirosh-Samuelson, 2003, str. 423) Kalmi Baruh tvrdi da je jedinstvena u historiji sefardske pismenosti pojava Mojsija Almosnina. (Baruh, 1972, str. 257). Solunska jevrejska zajednica, „imala je u okviru turske države visok stepen autonomije“ (Vidaković, 1990, str. 10). Tako je 1537. godine od Sultana Sulejmana Veličanstvenog dobila potvrdu o povlasticama i izuzećima. Nažalost, u požaru 1545. godine, ovaj dokument biva uništen. Pod pritiskom lokalnih vlasti Jevrejska zajednica ponovo šalje svoje izaslanike, tada Sultanu Selimu II, sa zadatkom da ponovo dobiju ovu potvrdu. U grupi izaslanika našao se i Almosnino. Na putu do Istanbula dva druga izaslanika umiru, dok Almosnino uz pomoć Josepha Nassija uspijeva stići. Almosnino, 1568. uspijeva dobiti odluku kojom je Solunska jevrejska zajednica dobila samoupravu u kojoj je uživala mnogo stoljeća. Tako je dio knjige nazvan „Snovi, njihovo prijeklo i istinska priroda“, napisano, kako je i navedeno, na zahtjev Don Josepha Nasi⁴. Almosnino je umro u Istanbulu oko 1580.

1 Mojsije Majmonid (hebrejski: Moše ben Majmon (מוֹשֶׁ בֶּן מַיְמוֹן), arapski: Musa Ben Mejmun, latinizovano: Majmonides) (1135 - 1204) je bio srednjovjekovni jevrejski filozof, teolog, matematičar, astronom i ljekar. Dostupno na: <http://sh.wikipedia.org/wiki/Majmonid> (28. 11. 2012).

2 http://books.google.ba/books/about/Regimiento_de_la_vida.html?id=Ex4EAQAIAAJ&redir_esc=y

3 http://en.wikipedia.org/wiki/Moses_Almosnino(15. 09. 2011.).

4 Uticajni Jevreji – u vrijeme Murata III. (1574-95) i Muhammeda III. (1595-1603) mnogi Jevreji u Istanbulu došli su do izražaja u politici tako i Joseph Nassi, vezir Naksosa i sedam ostrva u Grčkoj (1566-1579). Dostupno na: www.jewishencyclopedia.com/view.jsp?artid=746&letter=C

Pored ovog djela Almosnino je i autor sljedećih naslova:

Komentar na Aristotelovu Etiku - Penei Mosheh, 1558, (Tirosh-Samuelson, 2003, str. 423)

Komentar na Abot - Pirke Mosheh, objavljen 1562.

Komentari na Petoknjižje i molitva knjige - Tefillah le-Mosheh, objavljen 1563. u Solunu i Krakovu 1598. i 1805.

Komentar na Pet svitaka - Yede Mosheh, objavljen 1570.

Extremos y Grandezas de Constantinopla, objavljena 1638.

Zbirka propovijedi za razne vjerske prigode, posebno pogrebne govore, pod naslovom Meammez Koah, objavljena u Veneciji 1588.

„Kao što ističe K. Baruh, ova dela propagirala su se po čitavom sefardskom području. Ali ona predstavljaju uopšteno govoreći, vrhunsko dostignuće sefardske pisane književnosti, koja je već krajem XVI veka počela da opada u kvalitetu.“ (Vidaković, 1990, str. 11)

**

Literatura:

Baruh, Kalmi. Izabrana djela. Sarajevo : Svjetlost, 1972.

Fleming, K. E. Greece : a Jewish history. New Jersey : Princeton University Press, 2008.

La Benevolencija. *Glossary*. Dostupno na: http://www.benevolencija.eu.org/component?option=com_glossary/func,display/letter,All/page,12/catid,37/Itemid,61/ (08. 04. 2010).

Tirosh-Samuelson, H. *Happiness in premodern Judaism : virtue, knowledge, and well-being*. Detroit : Hebrew Union College Press, 2003. Dostupno na: <http://books.google.ba/books?id=IIXqJ4Yv8MsC&pg=PA423&dq=Moses+ben+Baruch+Almosnino&hl=bs&sa=X&ei=Ngu2UPPmK8m0tAaVpIH4DQ&ved=0CDkQ6AEwAw#v=onepage&q=Moses%20ben%20Baruch%20Almosnino&f=false> (15. 11. 2012).

Vidaković-Petrov, Krinka. Kultura španskih Jevreja na jugoslovenskom tlu : XVI-XX vek. Sarajevo: Svjetlost, 1990.

What-when-how: In depth tutorials and information. Jews and Judaism. Dostupno na: <http://what-when-how.com/jews-and-judaism/allianz-israelitische-zu-wien-to-almosnino-moses-ben-baruch-jews-and-judaism/> (15. 09. 2012).

Wikipedia. *Moses Almosnino*. Dostupno na: http://en.wikipedia.org/wiki/Moses_Almosnino (15. 09. 2012).